EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 10.7.2024.
COM(2024) 289 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par ES kosmosa programmas īstenošanu un Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūras darbību

{SEC(2024) 202 final} - {SWD(2024) 173 final}

1. IEVADS

ES kosmosa programma ("Programma") ir būtiski svarīga ES un tās dalībvalstu stratēģiskajai autonomijai un ES politisko prioritāšu, jo īpaši Eiropas zaļā kursa, digitālās pārkārtošanās, ES noturības un ES pasaules mēroga lomas, atbalstam. Programma ļauj rast risinājumus tādām globālām problēmām kā ilgtspēja un klimata pārmaiņas, drošība un drošums, dabas katastrofas un mobilitāte, kā arī stiprina ES kā pasaules kosmosa lielvaras lomu starptautiskajā arēnā. Turklāt tā efektīvi nodrošina progresīvus datus un pakalpojumus tādām jomām kā mākslīgais intelekts, autonomie transportlīdzekļi un viedie risinājumi, uzlabo drošību, veicot būtiski svarīgās infrastruktūras monitoringu, un sniedz galvenos datus, lai novērstu katastrofas, sagatavotos tām un reaģētu uz tām. Programmai ir izšķiroša nozīme starpnozaru politikas jautājumu risināšanā, veicinot ES uzņēmumu inovāciju, noturību un konkurētspēju. ES kopš 20. gadsimta deviņdesmitajiem gadiem izstrādā pati savas kosmosa iniciatīvas un programmas un ir viena no pasaules līderēm kosmosa jomā. Tomēr arvien nenoteiktākā ģeopolitiskā vidē ieguldījumi kosmosa jomā joprojām ir prioritāte, lai attīstītu ES spējas, turpinātu sniegt jaunākos datus un pakalpojumus un saglabātu Eiropas vadošo lomu, konkurētspēju, ilgtspēju un stratēģisko autonomiju.

Ar Regulu (ES) 2021/696[1] ("Regula") izveido programmu laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam, nosaka tās mērķus, budžetu un pārvaldību. Ar šo regulu izveido arī Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūru (*EUSPA*), kas ir Eiropas Globālās navigācijas satelītu sistēmas aģentūras (*GSA*) darba turpinātāja ar ievērojami paplašinātām pilnvarām attiecībā uz visiem Programmas komponentiem.

Racionalizējot pārvaldību un izmantojot sinerģijas un horizontālo darbību priekšrocības, Programma pirmo reizi ES kosmosa darbības iekļauj vienā regulā. To veido ES kosmosa pamatiniciatīvas navigācijas, pozicionēšanas un laika sinhronizācijas jomā (*Galileo, EGNOS*[2]), Zemes novērošanas jomā (*Copernicus*) un jaunās iniciatīvas kosmosa situācijas apzināšanās jomā (*SSA*) un valdības satelītsakaru jomā (*GOVSATCOM*). Tā ietver arī horizontālas darbības kosmosa nozares atbalstam. Regulā ir noteikta dažādu programmas komponentu pārvaldība un īstenošanas noteikumi. Uzdevumi ir sadalīti starp dažādiem dalībniekiem, proti, Eiropas Komisiju kā vispārējo programmas vadītāju, dalībvalstīm,

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/696 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido Savienības kosmosa programmu un Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūru un atceļ Regulas (ES) Nr. 912/2010, (ES) Nr. 1285/2013 un (ES) Nr. 377/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES

[2] Eiropas Ģeostacionārās navigācijas pārklājuma dienests.

EUSPA, Eiropas Kosmosa aģentūru (EKA) un citiem subjektiem[3], kuriem uzticēti ar programmas īstenošanu saistīti uzdevumi.

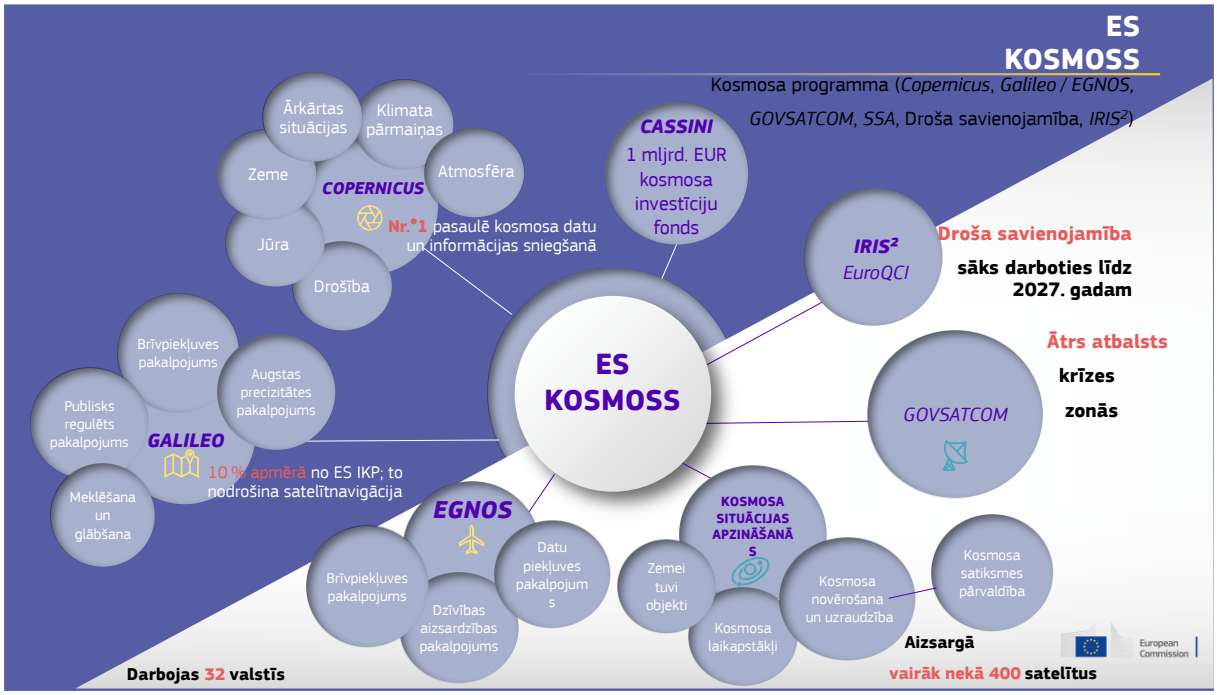

Ar Regulas 102. pantu Komisija tiek pilnvarota izvērtēt Programmas īstenošanu un izvērtējuma secinājumus kopā ar saviem apsvērumiem darīt zināmus Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Vienlaikus Komisija ir pilnvarota novērtēt *EUSPA* darbību un iesniegt ziņojumu par izvērtējumu Eiropas Parlamentam, Padomei, *EUSPA* Administratīvajai padomei un tās Drošības akreditācijas padomei (*SAB*).

Tā kā Programmas galvenais mērķis ir nodrošināt ES kosmosa datus un pakalpojumus, kas atbilst lietotāju vajadzībām un atbalsta ES stratēģiskās prioritātes, izvērtējumā tiek vērtēta pakalpojumu sniegšana un lietotāju apmierinātība. Lai gan Programmas īstenošana gada laikā tiek pastāvīgi uzraudzīta, starpposma izvērtējums ļauj vispusīgāk analizēt programmu efektivitāti, lietderību, saskaņotību un ES pievienoto vērtību.

Izvērtējuma pamatā ir regulā iekļautie galvenie snieguma rādītāji (*KPI*), kas veido Programmas gada darbības rezultātu pārskatu. Ņemot vērā atšķirības starp Programmas komponentiem, katram komponentam, kā arī tā īstenošanā iesaistītajām pilnvarotajiem subjektiem ir noteikti konkrēti mērķrādītāji, pamatojoties uz Programmas mērķiem un

[3] Eiropas Meteoroloģisko satelītu izmantošanas organizācija (*EUMETSAT*), Eiropas Vidēja termiņa laika prognožu centrs (*ECMWF*), *Mercator Ocean International*, Eiropas Jūras drošības aģentūra (*EMSA*), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*FRONTEX*), Eiropas Vides aģentūra (EVA), Eiropas Savienības Satelītcentrs (*SATCEN*).

ieguldījuma nolīgumiem, kas noslēgti ar EKA un citiem pilnvarotajiem subjektiem. Ziņojums aptver laikposmu no 2021. līdz 2023. gadam, un tam ir pievienoti dienestu darba dokumenti (DDD), kuros sīki izklāstīts uz pierādījumiem balstīts novērtējums par Programmas efektivitāti, lietderību, saskaņotību, atbilstību un ES pievienoto vērtību, kā arī pētījums "ES kosmosa programmas īstenošanas un *EUSPA* darbības rezultātu izvērtējums"[4].

2. ES KOSMOSA PROGRAMMA ES STRATĒĢISKO PRIORITĀŠU UN LIETOTĀJU VAJADZĪBU ATBALSTAM

ES kosmosa dati un pakalpojumi ir kļuvuši par būtiski svarīgiem instrumentiem ES politisko mērķu atbalstam, veicinot taisnīgu digitālo un zaļo pārkārtošanos un stiprinot ES noturību.

Klimata pārmaiņas, biodaudzveidības izzušana un pieaugošais piesārņojums ir vienas no lielākajām problēmām, ar ko cilvēce pašlaik saskaras. Tās var pārvarēt ar Eiropas zaļo pārkārtošanos, kuras pamatā ir **Eiropas zaļais kurss**. Informācija no kosmosa, ko sniedz *Copernicus, Galileo* un *EGNOS*, nodrošina būtiskus rīkus un datus, lai risinātu mūsdienu vides problēmas un tieši atbalstītu ES vērienīgo mērķu sasniegšanu, jo īpaši, lai uzraudzītu un mazinātu ietekmi uz vidi un pielāgotos tai. Piemēram, ES Klimata aktā[5] ir atzīta *Copernicus* datu nozīme, novērtējot ES virzību uz klimatneitralitāti un progresu pielāgošanās jomā. ES Atmežošanas regulā[6] ir norādīts, ka uzņēmumiem jāizmanto *Copernicus, Galileo* un *EGNOS* dati un pakalpojumi, lai nodrošinātu ģeolokācijas koordinātas un pierādītu kompetentajām iestādēm, ka ES tirgū laistie produkti nav iegūti no atmežotām zemēm. Turklāt Programma paātrina tādu inovatīvu risinājumu radīšanu un izstrādi, kas veicina vides monitoringu, ilgtspējīgu izaugsmi un resursu efektīvu izmantošanu.

Programmai ir arī būtiska nozīme Eiropas digitālā vienotā tirgus attīstībā, un tā darbojas kā ES taisnīgas **digitālās pārkārtošanās** paātrinātājs dažādās ekonomikas nozarēs, nodrošinot progresīvu tehnoloģisko infrastruktūru un svarīgus datus. *Galileo* standarta laiks ir atskaites punkts telesakaru tīkliem, elektrotīkliem un finanšu darījumiem, un tā pozicionēšanas un laika sinhronizācijas pakalpojumi ir būtiski daudziem digitālajiem lietojumiem, piemēram, telekomunikāciju un autonomo transportlīdzekļu jomā. Savukārt iniciatīvai "Galamērķis Zeme", kas nodrošina augstas precizitātes Zemes digitālo modeli ("Zemes digitālais dvīnis"), ir būtiska nozīme arī digitālās pārkārtošanās procesā, jo tas izmanto progresīvus Zemes novērošanas datus un digitālās tehnoloģijas, lai risinātu globālas problēmas.

---

[4] ES kosmosa programmas īstenošanas un *EUSPA* darbības rezultātu vidusposma izvērtējums

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 ("Eiropas Klimata akts").

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/1115 (2023. gada 31. maijs), ar ko paredz noteikumus par to, kā Savienības tirgū darīt pieejamas un kā eksportēt no Savienības konkrētas ar atmežošanu un meža degradāciju saistītas pirmpreces un izstrādājumus, un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 995/2010 (Dokuments attiecas uz EEZ).

Pašreizējā ģeopolitiskajā situācijā, kad kosmoss arvien vairāk kļūst par strīdīgu jomu, ir **jāveido spēcīgāka un noturīgāka ES.** Programmai ir būtiska nozīme šā mērķa sasniegšanā. Tā stiprina ES stratēģisko autonomiju, ierobežojot atkarību no trešo valstu kosmosa sistēmām, nodrošinot pašpaļāvību un pozicionējot ES kā uzticamu partneri starptautiskajā arēnā. Tajā pašā laikā ES kosmosa komponenti nodrošina pakalpojumus, ko izmanto drošības jomā vai lai aizsargātu ES un tās dalībvalstu kritisko infrastruktūru, kā atgādināts Padomes ieteikumā par kritiskās infrastruktūras noturību[7]. Īpaša ***EU GOVSATCOM*** komponenta izveide bija svarīgs solis ceļā uz noturību, jo tas nodrošināja drošas un izmaksu ziņā efektīvas sakaru iespējas ES un tās dalībvalstu pārvaldītajām kritiskajām misijām un operācijām. Turklāt, sniedzot **ES kosmisko objektu novērošanas un uzraudzības** (*SST*) pakalpojumus, kas ir daļa no *SSA* komponenta, kosmosa aktīvi tiek pasargāti no sadursmēm, nodrošinot sakaru, navigācijas vai katastrofu pārvaldības pakalpojumu nepārtrauktību. Vienlaikus *SST* pakalpojumi aizsargā arī iedzīvotājus, gaisa satiksmi un zemes infrastruktūru no kosmosa objektu atkārtotas iekļūšanas atmosfērā.

Programmai ir bijusi izšķiroša nozīme **ES konkurētspējas uzlabošanā** un stabilas **ES kosmosa ekosistēmas** attīstībā. Samazinot atkarību no trešo valstu kosmosa programmām un uzlabojot ES spēju autonomi veikt ar kosmosu saistītas darbības, Programma ir nodrošinājusi ES stratēģisko neatkarību kosmosa jomā. Turklāt arī ar pamatprogrammu **"Apvārsnis 2020" un "Apvārsnis Eiropa"** atbalstu Programma ir būtiski veicinājusi inovāciju un tehnoloģisko progresu ES, kā rezultātā ir radīti jauni produkti, procesi un uzņēmējdarbības modeļi, kā arī sniegti pakalpojumi ar pievienoto vērtību. Tas ir ne tikai nostiprinājis ES tehnoloģiskās spējas, bet arī nodrošinājis Eiropas uzņēmumiem līderpozīcijas pasaules kosmosa nozarē.

Programma ir radījusi jaunus tirgus un iespējas plašam uzņēmumu lokam, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), atbalstot to attīstību visā kosmosa nozares vērtību ķēdē, ļaujot tiem iesaistīties satelītu ražošanā, kosmosa tehnoloģiju izstrādē un datu analīzē dažādu lietojumu vajadzībām[8]. ES kosmosa ekosistēma ir arī svarīga **Eiropas industriālās stratēģijas**[9] daļa, jo tā veicina inovāciju, sekmē konkurētspēju un rada iespējas Eiropas uzņēmumiem piedalīties pasaules kosmosa tirgū.

Cassini iniciatīva[10] atbalsta uzņēmējdarbību ar kosmosu saistītos uzņēmumos visā ES, izmantojot dažāda veida pasākumus. Iniciatīva ir pieejama visām Programmas jomām un ir pielāgota to uzņēmumu vajadzībām, kuri aptver gan augšupējos posmus (t. i., nanopavadoņus, nesējraķetes u. c.), gan lejupējos posmus (t. i., produktus/pakalpojumus, ko nodrošina kosmosa dati, u. c.). *CASSINI* ietver 1 miljardu EUR vērtu ES sagatavošanas un izaugsmes

[7] Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par Savienības mēroga koordinētu pieeju kritiskās infrastruktūras noturības stiprināšanai (2023/C 20/01)

[8] *EUSPA EO* un *GNSS* tirgus ziņojums (2. izdevums)

[9] Eiropas industriālā stratēģija — Eiropas Komisija (europa.eu)

[10] Kosmosa uzņēmējdarbības iniciatīva — *CASSINI* — Eiropas Komisija (europa.eu)

fondu, hakatonus un mentoru pakalpojumus, balvas, uzņēmējdarbības paātrinātāju, partnerību veidošanu un partneru piemeklēšanu. Apvienojot sinerģiju un saskaņotību starp dažādām ES programmām, tostarp *InvestEU, CASSINI* līdz 2023. gada 2. ceturkšņa beigām ir atbalstījusi vairāk nekā 700 MVU, no kuriem gandrīz 40 ir ieguvuši riska kapitāla ieguldījumus 300 miljonu euro apmērā.

Demonstrācija orbītā / Validācija orbītā (*IOD* / *IOV*)[11] ļauj akadēmiskajām aprindām, pētniecības organizācijām, jaunuzņēmumiem, MVU un lielākiem rūpniecības uzņēmumiem efektīvi izmēģināt jaunas tehnoloģijas kosmosā, saīsinot laiku līdz laišanai tirgū un nodrošinot pilnīgu sinerģiju ar pētniecības un inovācijas finansēšanas programmām.

3. GALVENIE KONSTATĒJUMI PAR ES KOSMOSA PROGRAMMAS ĪSTENOŠANU

3.1 Programmas komponentu sniegums un lietotāju vajadzību attīstība

Izvērtējumā ir apstiprināts, ka izvērtēšanas periodā Programmas un tās komponentu sniegums ir saskaņots ar tās mērķiem, efektīvi apmierinot lietotāju vajadzības.

Galileo* un *EGNOS

Galileo ir veiksmīgi sasniegusi savus galvenos mērķus, nodrošinot visā pasaulē ilgtermiņa, mūsdienīgus un drošus pozicionēšanas, navigācijas un laika sinhronizācijas pakalpojumus ar minimāliem pakalpojumu pārtraukumiem, tādējādi apmierinot Eiropas un tās iedzīvotāju mainīgās un augošās vajadzības. Lielākā daļa mērķrādītāju tika sasniegti un daļēji pārsniegti. *Galileo* pašlaik ir visprecīzākā satelītnavigācijas sistēma pasaulē. Tās navigācijas un laika sinhronizācijas pakalpojumu precizitāte jau ir pārsniegusi sākotnējās saistības (vidēji trīs reizes labāk par 2027. gada mērķrādītāju), un tagad galvenā uzmanība tiek pievērsta šā augstā snieguma līmeņa konsekventai uzturēšanai. Turklāt *Galileo* pakalpojumu vispārējā pieejamība ir tuvu tam, lai sasniegtu galīgo mērķrādītāja vērtību (*Galileo* pakalpojumu pieejamība vienmēr pārsniedz 99 %), un tiek veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka šī pieejamība saglabājas stabila.

Kopš paziņojuma par *Galileo* pakalpojumu uzsākšanu 2016. gada decembrī ir sasniegti nozīmīgi atskaites punkti, tostarp ir ieviests brīvpiekļuves pakalpojums (*OS*) un meklēšanas un glābšanas pakalpojums (*SAR*), kā arī izstrādāti un sniegti jauni unikāli pakalpojumi, piemēram, augstas precizitātes pakalpojums (*HAS*), kas jau nodrošina ļoti precīzu globālo pozicionēšanu. Turklāt tiek plānots tuvākajā laikā paziņot par citiem jauniem pakalpojumiem, piemēram, *Galileo* brīvpiekļuves pakalpojuma navigācijas ziņojuma autentificēšana (*OSNMA*) un ārkārtas brīdināšanas satelītpakalpojums (*EWSS*). Publiskā regulētā pakalpojuma (*PRS*) ieviešana norit saskaņā ar noteikto grafiku, un to paredzēts pabeigt līdz

[11] Demonstrēšana un validēšana orbītā (*IOD*/*IOV*) — Eiropas Komisija (europa.eu)

2024. gadam. Ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai nodrošinātu tā sekmīgu ieviešanu un pilnīgu funkcionalitāti. Komisija sadarbībā ar *EUSPA*, EKA un nozares dalībniekiem ir izveidojusi riska pārvaldības darba grupu, lai uzraudzītu progresu un pārraudzītu darba plāna izpildi.

***Galileo* pakalpojumu pārskats**
***Galileo* brīvpiekļuves pakalpojums (*OS*):** sniedz lokācijas, pozicionēšanas un laika sinhronizēšanas informāciju vairāk nekā trīs miljardiem ierīču, kurās iespējota *Galileo* tehnoloģija. **2023. gadā tika pabeigta jaunu un uzlabotu *Galileo* brīvpiekļuves pakalpojuma "Signāls kosmosā" funkciju ieviešana, un 2023. gada novembrī tika atjauninātas pakalpojumu saistības.**
***Galileo* publiskais regulētais pakalpojums (*PRS*):** *Galileo* navigācijas pakalpojums pilnvarotiem valsts lietotājiem piedāvā nepārtrauktu pasaules mēroga pozicionēšanas, ātruma noteikšanas un laika sinhronizēšanas (*PVT*) risinājumu pat visnopietnākajās krīzes situācijās.
***Galileo* augstas precizitātes pakalpojums (*HAS*):** nodrošina augstas precizitātes korekcijas attiecībā uz *Galileo* un GPS. **Sākotnējie pakalpojumi 2023. gada janvārī ar izcilu sniegumu kopš tā laika.**
Galileo meklēšanas un glābšanas (*SAR*) pakalpojums: atklāj un nosaka nelaimē nonākušu cilvēku atrašanās vietu un paziņo viņu atrašanās vietu glābšanas koordinācijas centriem visā pasaulē.

Izvērtēšanas periodā *Galileo* saskārās ar dažiem šķēršļiem, kas bija saistīti ar ārējiem faktoriem, jo īpaši ar to, ka pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā nebija pieejami divi nesējraķešu *Soyuz* palaišanas pakalpojumi (sākotnēji plānoti 2022. gadā), kas ietekmēja dažu šā komponenta darbību netraucētu īstenošanu. Turklāt ārējo faktoru, tostarp ģeopolitiskās spriedzes, inflācijas kāpuma un mikroshēmu trūkuma, kombinācija izraisīja kavēšanos ar pasūtījumu saistību izpildi nozarē, kavējot paziņošanu par *Galileo* brīvpiekļuves pakalpojuma *FOC*[12] posmu. Tā kā pakalpojumus var sniegt ar nepilnīgu konstelāciju, pakalpojumu sniegšana netiek ietekmēta. Tomēr, tā kā dažu satelītu kalpošanas laiks tuvojas beigām, pieaug potenciālie riski, kas apdraud to darbību. Reaģējot uz to, Komisija ir veikusi vajadzīgos ietekmes mazināšanas pasākumus, t. i., izvietojusi četrus *Galileo* satelītus, izmantojot alternatīvu palaišanas pakalpojumu sniedzēju, lai nodrošinātu pakalpojumu un darbības nepārtrauktību.

EGNOS komponenta īstenošana noritēja veiksmīgi. Uzlabojot precizitāti līdz aptuveni vienam metram, kas pārsniedz 2027. gadam izvirzīto mērķrādītāju, un uzlabojot globālās satelītu navigācijas sistēmas (*GNSS*) signāla uzticamību visā Eiropā, *EGNOS* nodrošina lietotājiem Eiropā tādus no drošības viedokļa kritiskus lietojumus kā gaisa kuģu ekspluatācija un nosēšanās. Tomēr, lai gan pakalpojuma sniegšana pārklājuma ziņā pakāpeniski uzlabojas, jo īpaši aviācijas pamatjomā, mērķis nodrošināt *EGNOS* pakalpojumus virs visām ES

[12] *Galileo FOC* posms attiecas uz visu satelītu konstelāciju, ko veido 27 operatīvie satelīti un trīs rezerves satelīti, kas visi izvietoti trīs apļveida vidējas Zemes orbītās (*MEO*) 23 222 km augstumā un 56° slīpumā pret ekvatoru.

dalībvalstu teritorijām Eiropā tika sasniegts ar aizkavēšanos. Tas bija saistīts ar kosmisko laikapstākļu ietekmi, kas pasliktināja pakalpojumu kvalitāti, divu ārpus ES esošo objektu slēgšanu suverenitātes apsvērumu dēļ un *EGNOS* trešās paaudzes (*EGNOS V3*) izstrādes aizkavēšanos. Komisija ieviesa nepieciešamos ietekmes mazināšanas pasākumus, lai pēc iespējas drīzāk nodrošinātu Savienības teritorijas pilnīgu pārklājumu.

Brīvpiekļuves pakalpojums (*OS*)	Uzlabo *GNSS* precizitāti, paredzēts galvenokārt liela apjoma satelītnavigācijas lietojumiem patērētāju vajadzībām
Dzīvības aizsardzības pakalpojums (*SoL*)	Nodrošina augstu integritātes līmeni lietotājiem, kuriem drošība ir būtiska: - Civilā aviācija (*ICAO* standarti) - ***Jūrniecība (SJO un IEC standarti) no 2024. gada marta***
Datu piekļuves pakalpojums (*EDAS*)	Internetā piedāvā *EGNOS* datus ar lielāku pievienoto vērtību, paredzēts galvenokārt profesionālai vai komerciālai izmantošanai

Izvērtējumā galvenā uzmanība tika pievērsta arī tam, cik lielā mērā *Galileo* un *EGNOS* atbilst **lietotāju vajadzībām** un prasībām. *Galileo* lietotāju skaits pieaug — līdz 2023. gadam izmantoti vairāk nekā 3,9 miljardi ierīču, un lietotāju apmierinātība ar visiem pakalpojumiem ir augsta — 82,35 % lietotāju ir apmierināti ar *Galileo* darbību. *Galileo* lieto lauksaimniecībā, aviācijā un bezpilota lidaparātos, patērētāju risinājumos, ārkārtas situāciju pārvaldībā, zivsaimniecībā, mežsaimniecībā, jūrniecībā, dzelzceļa nozarē, sabiedriskajā transportā, autorūpniecībā u. c. nozarēs. *EGNOS* gadījumā aviācijas nozare ir viens no galvenajiem lietotājiem — līdz 2023. gada beigām ar *EGNOS* aprīkotas vairāk nekā 900 pieeju (aptverot vairāk nekā 65 % instrumentālo skrejceļu) un vairāk nekā 27 % lidmašīnu flotes. Lauksaimniecība ir vēl viena attīstīta *EGNOS* lietotāja nozare, kurā tiek izmantotas lietotnes, kas palīdz pamata kultūraugu (piemēram, graudaugu) audzēšanā, un gandrīz visās *GNSS* ierīcēs lauksaimniecībā ir iespējota *EGNOS*.

Lai labāk risinātu un pārskatītu lietotāju vajadzības pēc *GNSS* lietojumiem visās tautsaimniecības nozarēs, *EUSPA* un Komisija izveidoja un vada **lietotāju konsultāciju platformu**. Saskaņā ar izvērtējumu pašreizējā sistēma apmierina lielāko daļu esošo vajadzību. Tomēr dažas no tām, piemēram, jaunos no drošības viedokļa kritiskos izmantošanas gadījumos transporta jomā, pašreizējās paaudzes *Galileo* vai *EGNOS* nevar apmierināt. Tāpēc ir svarīgi pēc iespējas drīzāk pabeigt un izvietot otrās paaudzes *Galileo* un *EGNOS V3*. Dzelzceļa un jūrniecības jomā ieinteresētās personas pauda lielu interesi par īpaši izstrādātu *EGNOS* pakalpojumu. Komisija kopā ar *EUSPA* risina šīs prasības.

Copernicus

Copernicus komponenta mērķi ir nodrošināt precīzus Zemes novērošanas datus, informāciju un pakalpojumus, ilgtspējīgi integrējot dažādus datu avotus, un atbalstīt Savienības un tās dalībvalstu politikas un pasākumu izstrādi, īstenošanu un uzraudzību saskaņā ar lietotāju prasībām. Visi rādītāji pierāda, ka *Copernicus* pakalpojumu (t. i., sauszemes, jūras, atmosfēras, klimata pārmaiņu, ārkārtas situāciju un drošības nozarēs) sniegums uzticamības, pieejamības un nepārtrauktības ziņā vidēji pārsniedz 94,5 % mērķrādītāju. Mērķrādītāji tika pārsniegti arī attiecībā uz no *Sentinel* iegūto datu apjomu. Šie dati tiek sniegti pilnīgi, bez maksas un atklāti, atbalstot plašu lietojumu klāstu, sākot ar vides monitoringu un katastrofu pārvaldību un beidzot ar pielāgošanos klimata pārmaiņām un ilgtspējīgu pilsētplānošanu.

Lai gan *Copernicus* komponenta sniegums krietni pārsniedz gaidīto, tika novērota kavēšanās ar *Sentinel 1C*[13]palaišanu, jo nebija pieejamas Eiropas nesējraķetes. Trūka arī radaru datu, jo nebija pieejams *Sentinel-1B* satelīts, taču tika ieviesti ietekmes mazināšanas pasākumi, proti, pielāgojot *Sentinel-1A* novērošanas plānu un pastiprinot papildinošās misijas. Datu zudumu kompensēja arī no citiem avotiem sniegti dati[14].

[13] *Copernicus* Zemes novērošanai paredzētos datus un pakalpojumus nodrošina specializētu satelītu kopums (*Sentinel* saimes), atšķirībā no *Galileo*, savukārt *Copernicus* gadījumā katrs *Sentinel* satelīts sniedz atšķirīgu pakalpojumu.

[14] *Copernicus* starptautiskās sadarbības nolīgums ar Kanādu, kas paredz savstarpēji apmainīties ar Zemes novērošanas satelītdatiem, pamatojoties uz savstarpīguma principu.

Kas attiecas uz **lietotājiem un viņu vajadzību attīstību,** *Copernicus* datu, produktu vai pakalpojumu lietotāju skaits pieaug, un viņu apmierinātība ar visiem pakalpojumiem pārsniedz 85 %. Pateicoties spējai apmierināt daudzveidīgas un mainīgas lietotāju vajadzības, *Copernicus* veiksmīgi piesaista arvien lielāku lietotāju skaitu un plašu lietotāju loku. Reģistrēto lietotāju skaits 2020.–2022. gadā divkāršojās (no 385 000 līdz 638 000 lietotājiem 2022. gadā), un 2022. gadā ģenerēto *Sentinel* datu apjoms bija 6800 terabiti. Jaunas dinamiskās iepirkumu sistēmas izmantošana palielina ieguldījumu misiju sistēmas elastību un samazina iespējamos šķēršļus jaunpienācējiem Eiropas tirgū, jo īpaši jauniem kosmosa uzņēmumiem un jaunuzņēmumiem. Plašs rīku un platformu klāsts ļauj lietotājiem viegli piekļūt, analizēt un vizualizēt programmā pieejamo informāciju. ***Copernicus* lietotāju forums** sniedz Komisijai informāciju par lietotāju prasību noteikšanu un apstiprināšanu, jo īpaši attiecībā uz publisko sektoru (*Copernicus* galvenie lietotāji), savukārt **lietotāju konsultāciju platforma** veicina sinerģiju starp *Galileo*/*EGNOS* un *Copernicus*, piemēram, lauksaimniecības, mežsaimniecības un pilsētplānošanas jomā. Turklāt saskaņotību starp dažādiem *Copernicus* pakalpojumiem un to ieviešanu jo īpaši nodrošina **četri *Copernicus* tematiskie centri** (piekrastes, veselības, enerģētikas un Arktikas) un **Zemes novērošanas zināšanu centrs**, kas apvieno informāciju un produktus konkrētām tematiskajām jomām, lai atvieglotu piekļuvi un veicinātu sadarbību.

Kosmosa situācijas apzināšanās (*SSA*)

SSA* komponentu** veido trīs apakškomponenti: *SST,* kosmosa laikapstākļi (*SWE*) un Zemei tuvi objekti (*NEO*). ***SST ir vismūsdienīgākā daļa, kas izveidota, pamatojoties uz jau esošu pakalpojumu (2014. gada kosmisko objektu novērošanas un uzraudzības atbalsta sistēma[15]). Kopš 2022. gada jūlija tīklā ir 40 dalībvalstu sensori (tostarp radari, teleskopi un lāzerlokācijas stacijas), un tā pakalpojumi darbojas ļoti labi. Kā paredzēts regulā, lietotāju kopiena turpina paplašināties, proti, pieaug satelītsakaru operatoru skaits no trešām valstīm. 2023. gada beigās *SST* pakalpojumiem bija reģistrētas aptuveni 200 organizācijas, bet sadursmju novēršanas pakalpojumam bija reģistrēti vairāk nekā 400 satelīti. ***ES SST* partnerības nolīgums**, kas ir spēkā kopš 2022. gada novembra, ir paplašināts no 7 līdz pašreizējām 15 ES dalībvalstīm, uzlabojot *SST* sistēmas spējas novērot un izsekot kosmosa objektus Zemes orbītā**.**

SWE un ***NEO*** regulā tika ieviesti nesen un vēl nedarbojas, jo īstenošanas process vēl turpinās. Tādējādi tos nevar izvērtēt. Tomēr *SWE* apakškomponenta īstenošana norit, kā plānots, nosakot pakalpojumu prioritātes un apkopojot pirmo versiju kartei par dalībvalstu spējām *NEO* atklāšanā un uzraudzībā ar pilnu iestāžu un aktīvu sarakstu.

[15] Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 541/2014/ES, ar ko izveido kosmisko objektu novērošanas un uzraudzības atbalsta sistēmu

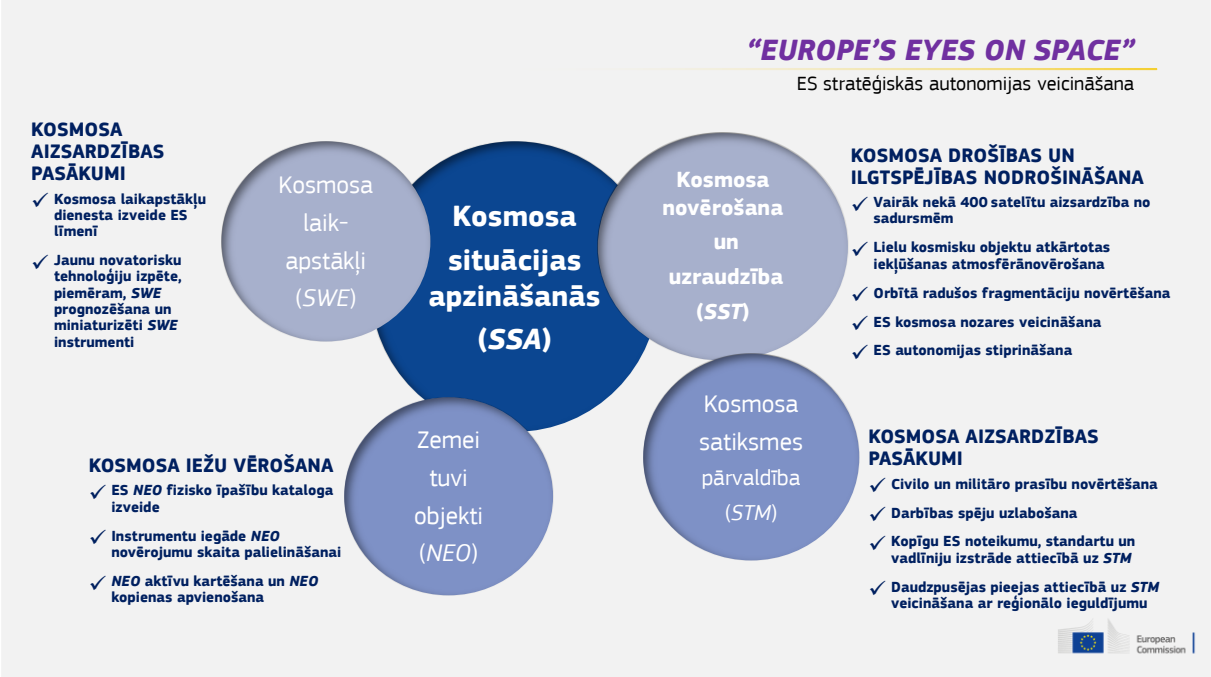

Valdības satelītsakari (*GOVSATCOM*)

Sagatavošanās pasākumi pakalpojumu sniegšanai ir īstenoti efektīvi. Operatīvās darbības bija vērstas uz *GOVSATCOM* centra iepirkumu un uzaicinājumu paust ieinteresētību saistībā ar objektiem, kuros tiks izvietots centrs. *EUSPA* kopā ar Komisiju izdevās mazināt dažus kavējumus, un darbības pašlaik norit raiti. Inovācijas partnerības līgums attiecībā uz *GOVSATCOM* centru tika noslēgts 2023. gada decembrī, bet pašlaik notiek priekšlikumu izvērtēšana attiecībā uz objektu lokalizāciju. Izvērtēšanas periodā Komisija izveidoja arī tiesisko regulējumu komponenta ieviešanai.

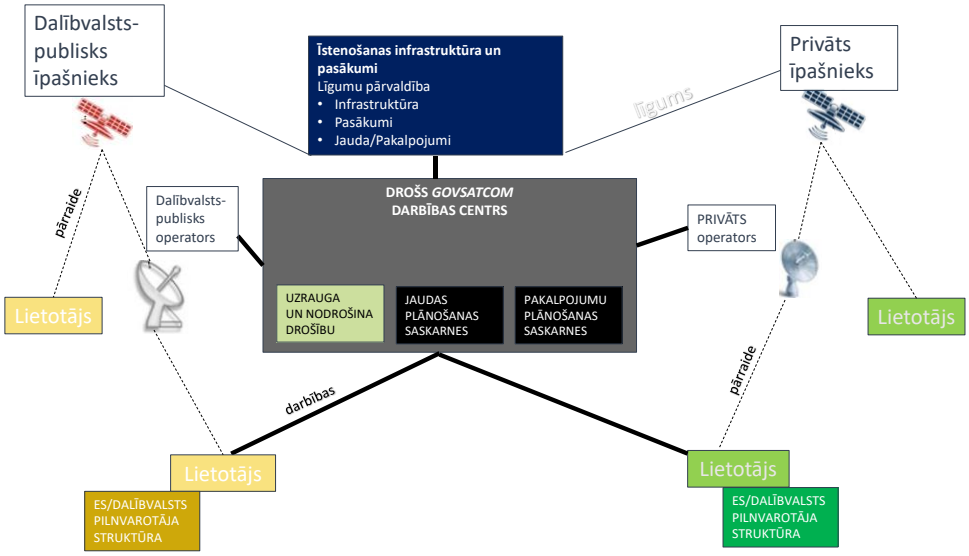

Attiecībā uz lietotāju vajadzībām tika izveidots lietotāju pārstāvju tīkls, lai vāktu un apkopotu lietotāju prasības (projekts ***ENTRUSTED***[16]). Pamatojoties uz *GOVSATCOM*, Komisija 2022. gada 15. februārī nāca klajā ar priekšlikumu regulai, ar ko izveido **Savienības drošas savienojamības programmu 2023.–2027. gadam *IRIS*²**, kurš tika pieņemts 2023. gada 15. martā[17].

3.2 Uzdevumu izpilde, ko veic pilnvarotie subjekti

Lielākā daļa no uzdevumiem, kas uzticēti dažādiem subjektiem, kā noteikts regulā, izvērtēšanas periodā ir efektīvi izpildīti.

Attiecībā uz ***Galileo*** un ***EGNOS EUSPA*** ir efektīvi izpildījusi savus uzdevumus un sasniegusi lielāko daļu savu mērķu. Tomēr, kā paskaidrots iepriekš, dažas nākotnes funkcijas un pakalpojumi, kā arī paziņojums par *FOC* darbības uzsākšanu kavējās. Tomēr, lai risinātu šīs problēmas, ir īstenoti ietekmes mazināšanas pasākumi.

Attiecībā uz ***Copernicus*** īstenošanas darbības ir pilnībā saskaņotas ar ieguldījumu nolīgumiem ar EKA un citiem pilnvarotajiem subjektiem, nodrošinot savlaicīgu un budžetā paredzēto izpildi.

SSA gadījumā ar ***SST*** saistīto uzdevumu novērtēšana nebija iespējama, jo pēc jaunās ES un *SST* partnerības izveides 2023. gada jūlijā *SST* centrālais birojs tika nodots *EUSPA*. *SST* pakalpojuma nepārtrauktību nodrošināja *SATCEN*, kas sadarbojās ar *EUSPA*, lai nodrošinātu

[16] Projekts *ENTRUSTRED*
[17] Regula (ES) 2023/588, ar ko izveido Savienības drošas savienojamības programmu 2023.–2027. gadam

vienmērīgu pāreju. Attiecībā uz ***SWE*** apakškomponentu EKA vadītā iepirkuma kavējumi tika efektīvi mazināti, un nav paredzamas negatīvas sekas, savukārt EKA uzticētie uzdevumi, kas saistīti ar ***NEO*** apakškomponentu, tiek veikti raiti.

Attiecībā uz ***GOVSATCOM*** uzdevumi ir uzticēti *EUSPA* un EKA. Abi subjekti ir veikuši savas darbības saskaņā ar ieguldījuma nolīgumiem, kas noslēgti starp Komisiju un šiem subjektiem.

3.3 Programmas izmaksu un ieguvumu analīze

Neraugoties uz sarežģīto vidi un grūtībām analīzē, ņemot vērā arī to, ka katram komponentam ir atšķirīgs termiņš, gatavība, lietotāji un rezultāti, ieguvumi, ko programma sniedz Eiropas un pasaules līmenī, atsver izmaksas, kas tieši un netieši tika radītas tās komponentu izstrādē. Tā kā *Galileo, EGNOS* un *Copernicus* tika sāktas pirms pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas (DFS), ne vienmēr bija iespējams veikt izmaksu un ieguvumu novērtējumu vai novērtēt ietekmi 2021.–2023. gada periodā, jo tas nebūtu precīzs izmaksu un ieguvumu salīdzinājums. Izmaksas ir tūlītējas, turpretī ieguvumi no ES kosmosa komponentu izmantošanas izriet no ieguldījumiem infrastruktūras attīstībā, tostarp ieguldījumiem, kas veikti pirms programmu pilnīgas darbības uzsākšanas, kā tas ir *SSA* un *GOVSATCOM* gadījumā.

Programma piedāvā plašu ieguvumu klāstu, kas ietver vides monitoringu, tehnoloģisko inovāciju, ekonomikas izaugsmi, darbvietu radīšanu un sociālus uzlabojumus Eiropā. Precīzu navigācijas un Zemes novērošanas datu pieejamība atbalsta inovāciju un rada jaunas ekonomiskās iespējas, kas atbalsta dziļo tehnoloģiju ekosistēmas izaugsmi, kura būtiski veicina ES ekonomisko labklājību. Veicinot tehnoloģisko inovāciju, sekmējot uzņēmējdarbību un atbalstot kosmosa nozares izaugsmi, Programma rada darbvietas augsto tehnoloģiju jomā un stimulē dažādu nozaru ekonomisko attīstību.

Galileo **un** ***EGNOS*** sniedz būtiskus ekonomiskus ieguvumus, uzlabojot navigācijas, pozicionēšanas un laika sinhronizācijas pakalpojumus. Tā kā *GNSS* ir sabiedrisks labums, ieguvumus ir grūti atsevišķi attiecināt uz kādu no galvenajām *GNSS* konstelācijām (*GPS, Galileo, Beidou* vai *Glonass*). Izvērtēšanā tika izmantoti divi scenāriji, lai aprēķinātu *Galileo* un *EGNOS* radītos ieguvumus — viens scenārijs, kurā 100 % no ieguvuma tiek attiecināti uz *Galileo*, bet otrs, kurā uz *Galileo* tiek attiecināti 25 % no ieguvuma, bet pārējā daļa tiek sadalīta starp citām *GNSS* konstelācijām. Analīze parādīja, ka *Galileo* un *EGNOS* radītie ekonomiskie ieguvumi abos scenārijos atsver izmaksas. Pat pieņemot, ka ieguvumi vienādi sadalās starp četrām *GNSS* konstelācijām, tie joprojām ievērojami pārsniedz izmaksas, ņemot vērā *GNSS* plašās izmantošanas gadījumus un tās būtisko nozīmi pasaules ekonomikā.

Izmaksu un ieguvumu analīzē ir secināts, ka ***Copernicus*** sniegtie sociālie, vides un ekonomiskie ieguvumi 3,7 reizes pārsniedz tās izmaksas, neraugoties uz to, ka dati un pakalpojumi ir atvērti un brīvi pieejami. *Copernicus* ne tikai nodrošina datus, ko izmanto vairākās rūpnieciskajās ekosistēmās, bet arī stimulē jaunu produktu, procesu,

uzņēmējdarbības modeļu un pievienotās vērtības pakalpojumu izstrādi, piemēram, glābjot dzīvības, uzlabojot dzīves kvalitāti ES iedzīvotājiem un samazinot zaudējumus no ekonomiskā viedokļa, atbalstot Eiropas rūpniecības nozares. Turklāt tā ir būtiski veicinājusi ES neatkarību no citām valstīm attiecībā uz kritiskiem ģeotelpiskajiem datiem.

SSA komponenta izmaksu un ieguvumu novērtējumu var tikai aplēst, jo pakalpojums vēl pilnībā nedarbojas. Izvērtējums liecina, ka gaidāmie ieguldījumi radīs lielus ieguvumus ekonomikai un sabiedrībai, jo īpaši tāpēc, ka samazināsies sadursmes starp kosmosa kuģiem un kosmosa atkritumiem un nevajadzīgi manevri, lai izvairītos no sadursmēm. *SSA* kopējās izmaksas laikposmā no 2014. līdz 2027. gadam tiek lēstas 260,5 miljonu EUR apmērā, savukārt uzkrātie ieguvumi — 1542,84 miljonu EUR apmērā.

Tā kā iniciatīva ***GOVSATCOM*** sāks darboties 2024. gadā, tās paredzamos ieguvumus vēl nevarēja izteikt skaitļos un prognozēt, bet tie tika analizēti regulai pievienotajā ietekmes novērtējumā[18]. *GOVSATCOM*, kas ļaus ātrāk un labāk kontrolēt reaģēšanu uz ārkārtas situācijām, būs ļoti svarīga Eiropas sabiedrībai. *GOVSATCOM* nodrošinās garantētu piekļuvi, tostarp dalībvalstīm, kuras neizmanto savas satelītsakaru sistēmas, Savienības autonomiju un ievērojamus vispārējus ieguvumus iedzīvotājiem, nodrošinot labāku krīžu pārvaldību un neatliekamās palīdzības pakalpojumus. Sagaidāms, ka tā nodrošinās arī izmaksu ziņā efektīvākus pakalpojumus tajā paredzētās dažādu jaudas nodrošinātāju konkurences rezultātā.

4. GALVENIE KONSTATĒJUMI PAR *EUSPA*

Kopš Aģentūras izveides 2002. gadā tā ir piedzīvojusi būtiskas pārmaiņas, no *Galileo Joint Undertaking* izveidojot *GSA* un pēc tam *EUSPA*. Regula ir paplašinājusi *EUSPA* uzdevumu jomu no galvenokārt satelītnavigācijas līdz visiem Programmas komponentiem.

Izvērtēšanas periodā *EUSPA* kopumā ir guvusi labus rezultātus un sekmīgi sasniegusi savus mērķus tādās jomās kā ekspluatācija, drošība un ieviešana tirgū. Tas ir panākts, efektīvi īstenojot tās pamatuzdevumus un tai uzticētos uzdevumus, kas noteikti finanšu patnerības pamatnolīgumā (*FFPA*), Komisijas un *EUSPA* ieguldījumu nolīgumā un 2021. gada jūnijā parakstītajā *EUSPA* un EKA ieguldījumu nolīgumā. Vadības jomā Aģentūra 2021. gada oktobrī pieņēma jaunu organizatorisko struktūru, kas stiprina tehniskās horizontālās funkcijas un nodrošina kopējā personāla skaita pieaugumu.

Lielākā daļa ***EUSPA* pamatuzdevumu** mērķrādītāju un mērķu — drošības akreditācija, *EGNSS* darbības drošība, *Galileo* drošības uzraudzības centra darbība, *PRS* pasākumi, saziņa, reklāma un tirgus attīstība un aģentūras vadība — ar nelieliem izņēmumiem, galvenokārt

[18] SWD/2018/327 final, 2018. gada 6. jūnijs — ietekmes novērtējums, kas pievienots dokumentam:Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko izveido Savienības kosmosa programmu un Eiropas Savienības Kosmosa programmas aģentūru un atceļ Regulu (ES) Nr. 912/2010, (ES) Nr. 1285/2013 un (ES) Nr. 377/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES

ārēju faktoru dēļ (piemēram, mikroshēmu trūkums nedaudz ietekmēja *EGNOS* uztvērēju modeļu izmantošanas pieaugumu lauksaimniecībā un mežsaimniecībā), ir sasniegti.

Lai gan iepriekš ***Galileo* uzraudzības iestādei, *EUSPA* priekštecei, uzticētās lietotāju un tirgus piesaistes darbības** bija vērstas uz *Galileo* un *EGNOS,* ar regulu *EUSPA* darbības tiek paplašinātas, iekļaujot komponentus *Copernicus* un *GOVSATCOM*, tādējādi nodrošinot sinerģiju un uzrunājot lielāku lietotāju auditoriju. Visas *EUSPA* uzticētās darbības saistībā ar lietotāju piesaisti un tirgus attīstību tika veiktas budžeta ietvaros un ļoti lielā mērā savlaicīgi. *EUSPA* tirgus ziņojumā ir sniegts visaptverošs pārskats par datu dinamiku, globālajiem Zemes novērošanas un *GNSS* lejupējiem tirgiem, aptverot 15 tirgus segmentus, tostarp lauksaimniecību un mežsaimniecību, klimatu un vidi, dzelzceļu, sabiedrisko transportu un autotransportu un autorūpniecību. *EUSPA* 2023. gadā publicēja arī ziņojumu "Drošs SATCOM tirgus un lietotāju tehnoloģijas", gatavojoties *GOVSATCOM* un *IRIS*^{2} ieviešanai tirgū.

Regula ir paplašinājusi **Drošības akreditācijas padomes *(SAB)*** pienākumu jomu, attiecinot to uz visiem kosmosa komponentiem. *SAB* ir neatkarīga *EUSPA* struktūra, kas pārrauga visu Programmas komponentu drošības akreditācijas darbības. Izvērtēšana ir apliecinājusi, ka *SAB* kopumā darbojas labi un tiek pastāvīgi uzraudzīta, lai nodrošinātu tās neatkarību.

5. SECINĀJUMI

Programma, kuras budžets ir gandrīz 15 miljardi EUR, piedāvā daudzus ieguvumus, sākot no vides monitoringa un klimata aizsardzības līdz ekonomikas izaugsmei, inovācijām un drošībai. Šie ieguvumi uzsver kosmosa darbību nozīmi globālu problēmu risināšanā un ciešas saskaņotības ar ES prioritātēm nodrošināšanā.

Izvērtējumā sniegtie pierādījumi liecināja, ka programmas īstenošana labi sasniedz tās mērķus, komponenti darbojas, kā plānots, nodrošinot mūsdienīgus pakalpojumus, kas atbilst mainīgajām lietotāju vajadzībām.

Kā sīkāk izklāstīts pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā, programma ir sekmīgi izpildījusi visus labāka regulējuma kritērijus, apliecinot efektivitāti, lietderību, saskaņotību, atbilstību un ES pievienoto vērtību. Tā ir efektīvi piesaistījusi un saglabājusi arvien lielāku lietotāju skaitu, apmierinot dažādas un mainīgas prasības dažādos lietojumos un nozarēs. Pilnvaroto subjektu īstenotie uzdevumi ir labi saskaņoti ar to ieguldījumu nolīgumiem un piešķirto budžetu ietvaros, radot ieguvumus, kas ievērojami pārsniedz saistītās izmaksas. Izvērtējums arī parādīja Programmas neapstrīdamo nozīmi un saskaņotību, jo tā ir būtiski veicinājusi ES zaļo un digitālo pārkārtošanos, vienotā tirgus noturību, globālu problēmu risināšanu un ES kā globālas kosmosa lielvaras lomas stiprināšanu. Programmas ES pievienotā vērtība ir acīmredzama, apvienojot ierobežotos valstu resursus ES un 27 dalībvalstu labā, ar brīvi pieejamiem datiem un pakalpojumiem, kas sniedz ieguldījumu ES ekonomikā, rūpniecībā un iedzīvotājos.

Lai gan Programmas īstenošana ir noritējusi raiti un tās mērķi ir sasniegti, joprojām pastāv dažas problēmas. Īslaicīgs **Eiropas nesējraķešu risinājuma trūkums**, kas ierobežo ES autonomo piekļuvi kosmosam, ir būtisks kavēšanās un ES autonomijas apdraudējuma faktors. Par laimi, infrastruktūra ir projektēta tā, ka tā ir pietiekami izturīga, lai izturētu kavēšanos, bet ne ilgtermiņā. Regulā ir iekļauts noteikums par autonomu piekļuvi kosmosam, kas ir jāturpina izmantot.

Būtu jāveic turpmāki uzlabojumi, lai novērstu nevajadzīgu kavēšanos un papildu izmaksas infrastruktūras izvēršanai un modernizācijai. Šie trūkumi galvenokārt ir saistīti ar neparedzētiem ārējiem faktoriem, piemēram, inflāciju vai deficītu piegādes ķēdē, kas mazina nozares spēju ievērot plānoto grafiku. Turklāt sarežģītās un ilgās **iepirkuma procedūras**, kas bieži vien ir pārāk neelastīgas un detalizētas, veicina šīs problēmas. Komisija jau izstrādā jaunus instrumentus, lai iepirkumu padarītu dinamiskāku, ātrāku un atvērtāku jauniem dalībniekiem, piemēram, *Copernicus* atbalsta misiju dinamisko iepirkumu sistēmu.

Lietotāju skaits palielinās, bet var pielikt lielākas pūles tirgus un lietotāju piesaistei attiecībā uz ES kosmosa datiem, pakalpojumiem un lietojumiem, jo īpaši apvienojot datus un savstarpēji bagātinot Programmas komponentus, lai izstrādātu starpnozaru un daudzdiscpilīnu pakalpojumus ar kosmosu nesaistītām nozarēm. *EUSPA* publicētais vienotā tirgus ziņojums par *GNSS* un Zemes novērošanu, kā arī Zemes novērošanas un *SST* lietotāju iekļaušana *EUSPA* uzturētajā lietotāju konsultāciju platformā veicinās sinerģiju un dažādu komponentu savstarpēju bagātināšanos.

Kas attiecas uz ***EUSPA***, tā ir veiksmīgi attīstījusies no priekšgājējas *GSA* un sākusi pildīt savus jaunos uzdevumus. Aģentūras vispārējais sniegums ir labs, un tā sasniedz visus savus mērķrādītājus, nodrošinot unikālu vērtību vairākās svarīgās jomās. Tā sevi pozicionē kā uz lietotāju orientētu operatīvo ES aģentūru, kas koncentrējas uz to, lai maksimāli palielinātu Programmas radītos ieguvumus lietotājiem un radītu pievienoto vērtību inovatīvu pakalpojumu sniedzējiem. Turklāt tā darbojas kā ekspluatācijas, drošības un tirgū ieviešanas pasākumu centrs, nodrošinot īpaši kvalitatīvus un stabilus pakalpojumus. *EUSPA* pārvalda arī ievērojamu ES līdzekļu apjomu darbībām kosmosā, tostarp pašreizējās DFS deleģēto budžetu aptuveni 9 miljardu EUR apmērā. Tomēr varētu pielikt papildu pūles, lai vēl vairāk samazinātu dotāciju piešķiršanas laiku un uzlabotu pārredzamību iepirkumu plānošanā. Turklāt *SAB* varētu veikt uzlabojumus, lēmumu pieņemšanā savlaicīgi integrējot programmatiskos aspektus.

Visbeidzot, ES līmenī notiek politikas attīstība, kas ietekmēs ES kosmosa programmu ne tikai īstermiņā, bet arī ilgtermiņā:

- nesenā draudu pastiprināšanās un pārblīvētības palielināšanās lika ES veikt turpmākus pasākumus, lai aizsargātu savus kosmosa aktīvus, aizstāvētu savas intereses un

atturētu no naidīgām darbībām kosmosā. Pirmais atskaites punkts tika sasniegts 2022. gada februārī, kad tika publicēta **ES pieeja kosmosa satiksmes pārvaldībai**[19], kas nosaka turpmāku nepieciešamību veicināt ES kosmosa programmas *SSA* komponenta īstenošanu;

- 2023. gada martā tika pieņemta pirmā **ES Drošības un aizsardzības stratēģija**[20], kur kosmoss tika atzīts par stratēģisku jomu, kuras potenciāls būtu vēl vairāk jāizmanto drošības un aizsardzības atbalstam. *Galileo* publiski regulētais pakalpojums (*PRS*) jau ir pierādījis civilās infrastruktūras spēju piedāvāt militārus pielietojumus, un attiecībā uz *IRIS*[2] ir ievērota "divējāda lietojuma pieeja projektēšanas stadijā", jau pašā sākumā apsverot tās aizsardzības potenciālu. Stratēģijā Komisija arī tiek aicināta izvērtēt iespēju nākotnē izveidot ES Zemes novērošanas valdības dienestu, kas stiprinātu ES un dalībvalstu situācijas apzināšanos. ES kosmosa ekosistēmas **noturībai** ir būtiska nozīme Programmas īstenošanā. Saistībā ar **Eiropas ekonomiskās drošības stratēģiju**[21] Komisija kosmosa un dzinēju tehnoloģijas iekļāva desmit ES ekonomiskajai drošībai kritiski svarīgo tehnoloģiju jomu sarakstā. Turklāt Komisija ir izveidojusi **Kritisko tehnoloģiju observatoriju**[22] kā ES rūpniecības stratēģiskās autonomijas instrumentu, kas identificē, regulāri uzrauga un analizē kritiskās tehnoloģijas, kuras saistītas ar kosmosu un aizsardzību, un to iespējamos lietojumus. Šis darbs ietekmēs dalības nosacījumu noteikšanu iepirkumos, kas veikti ES kosmosa Programmas ietvaros.

Visbeidzot, Programmas izvērtējums liecina, ka tā ir sekmīgi sasniegusi savus mērķus, risinot gan iekšējās, gan ārējās problēmas un sniedzot ievērojamu ieguldījumu Savienības stratēģisko prioritāšu sasniegšanā, jo īpaši attiecībā uz taisnīgu zaļo un digitālo pārkārtošanos, ES ilgtspējīgu konkurētspēju un noturību. Programma ir arī efektīvi piesaistījusi un saglabājusi arvien lielāku lietotāju skaitu un paplašinājusi piekļuvi jauniem dalībniekiem. Turklāt *EUSPA* ir efektīvi veikusi visus savus pamatuzdevumus un uzticētos uzdevumus un nostiprinājusi savas kompetences un spējas.

[19] JOIN/2022/4 final, 2022. gada 15. februāris, ES pieeja kosmosa satiksmes pārvaldībai.

[20] JOIN/2023/9 final (2023. gada 10. marts), Eiropas Savienības kosmosa drošības un aizsardzības stratēģija

[21] JOIN/2023/20 final (2023. gada 20. jūnijs) par Eiropas ekonomiskās drošības stratēģiju.

[22] COM(2021)/70 final, (2021. gada 22. februāris), Rīcības plāns par sinerģijām starp civilo, aizsardzības un kosmosa rūpniecību.